

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קלו.

עין משפט נר מצוה

קבב א ב ג ד מ"י פ"ב
מ"ל וס"ה ומס"ה ה'
ט ט סמ"ג ע"פ פ"ב טו"ש
מ"מ פ"ב סמ"ג פ"ב
קבב ה ו מ"י ט"ה ס"ה
טו"ש פ"ב ס"ה
קבב ז מ"י ט"ה ס"ה
ה' ט סמ"ג פ"ב טו"ש
מ"מ פ"ב סמ"ג פ"ב
קבב ח מ"י פ"ב סמ"ג
ניחושין הלכה י' ע"פ
השנוה ופ"מ סמ"ג ע"פ
טו"ש פ"ב ס"ה
סמ"ג פ"ב
קבב ט מ"י פ"ב סמ"ג
ו' סמ"ג פ"ב סמ"ג
ע"פ פ"ב טו"ש מ"מ פ"ב
רמ"ג סמ"ג פ"ב

רבינו גרשום (המבשר)

זה המשיא עצה שמתניין
ומכור נכסים שנתנו לו על
מנת שאחריו לפלוני כרובן
שמןעון בן גמליאל דאמר
דאי עבד אין לשני אלא
מה ששייר ראשון דהכי
קאמר הנוהן נכסיו לך ולכל
צרכיך ואם תשאר כלום יהא
אחריו לפלוני ומורה רבן
שמעון בן גמליאל שאם
נתן ראשון במתנת ש"מ.
וקנה בגמיר מיתה במתנת
בריא נתון אבל אם נתן
במתנת שביב מרע וכו' וכו'
לאחר מיתה קונה וכבר
קדמו אחריו. שהוא יורש
וקנה בגמיר מיתה עם שיצא
נשמתו של ראשון. אבי
אמר עם גמיר מיתה: ודלמא
הדר ביה [מהא] דאמר
אחריו קונה בגמיר מיתה:
לא ס"ד. אלא דאי סביר
במתנת שביב איני קונה
אלא לאחר מיתה קונה:
הרי זה גיטך אם מתי הרי
גיטך אם לא אחיה מחולי
זה הרי זה גיטך לאחר
מיתה לא אמר כלום. ששום
דבראי גט במתנת הוא דקא
יחייב ליה ומתנה אינה אלא
לאחר מיתה נגמרת וקיימא
דאי גט לאחר מיתה. אלמא
דלא הדר ביה הוא דאמר
מתנה לאחר מיתה קונה:
אפי' היה בהן. באותן נכסים
עבדים והוציאן לחירות. מה
שעשה עשה ואין לשני אלא
מה ששייר ראשון: פשיטא.
מה לי עבדים מה לי שאר
נכסים: מהו דתימא מצי
אמר ליי. הנוהן למיבעד
אחריו לא יחייב לך. והאי
הוצאת עבדים לחירות
איסור הוא ועובר בעשה
דתיב לעולם בהם תעבדו
ואימא דלא עבד כלום.
קמ"ל דמה שעשה עשה:
מתניין למת. איסוריה הנאה
בניה: באנו למחלוקת רבן
רשב"ג. דלעיל אם יכול
לצאת בו ידי חובתו דרבי
וסבר קנין פירות לאו קנין
הוא דמי סבירא ליה הוואיל
הנאה אחרת לא יחייב נהליה
כי אם לפירות לחירותיה
דהיינו הוכרה לאו קנין
הגוף של אחרון דמי. ולא
יצא דמשום דלא שלו הוא
וקיימא לן יום טוב הראשון
של חג אדר יוצא ידי
חובתו בלובל של חבירו.
ורשב"ג סבר דיצא משום
דקנין פירות קנין הגוף
דמי: אבל הנא בבי אחרון
מאי קנין פירות איכא הכא:

למכור נכסים דהא קי"ל כר"ס דאין לשני אלא מה ששייר ראשון
ולא נעשה נחת רוחו של מנת שאמר אחריו לפלוני דהוא ינחל ליה
אם ישמיר ומיהו לא אקפיד קפידא גמורה שלא יוכל הראשון למכור
אם ירצה: ומורה. ר"ש אע"ג דלמך אין לשני אלא מה ששייר ראשון
אם נתנו אותו ראשון במתנת שביב
מרע כגון דלמך מהיום ולאחר מיתה
לא אמר כלום והשני מוציא אי נמי
כשהיה שביב מרע נתנה דשמי מתנות
הללו שוות כדאמרן לעיל [קנה:] איזוהי
מתנת שביב שהיא כמתנת שביב מרע
כו': ה"ג בהלכות גדולות וצפירוש
רבינו חננאל מ"ט אמר אביי מסתם
שביב מרע אימא הויה לאחר מיתה
וכבר קדמו אחריו. האי שני דקאמר
עליה הנוהן אחריו לפלוני קדם לזה
שנתנו לו הראשון דמשעה שהסחיל
האי ראשון לטרופ קנה השני דלמך
עם גמר מיתה משמע דמשעה דאין
הראשון צריך לנכסים הללו ויכח
הנוהן לזה השני אחריו מיד אבל האי
מקבל מתנה מראשון לא קנה עד
לאחר גמר מיתה דסתם אדם הנוהן
ממונו לאחר מיתתו אין רוצה להוציא
ממונו מכוח עד שגמיר מיתהו אבל
לעיל דנוהן סליק נפשיה מהני נכסים
שהרי נתנו לראשון חפץ הוא שיזכה
השני עם גמר מיתתו של ראשון: ומי
אמר אביי הכי. דמתנת שביב מרע
לאחר גמר מיתה: עם גמר מיתה.
אלמא צדי הדדי קנו ולאשמועינן
אתא דחולקין צדי: מהסי. דעם
גמר מיתה: לא ס"ד. דמהיהא
דלאחר מיתה הדר ציה דהא דלא
סתם שביב מרע הנוהן לאחרים
ממון שלו אין צדעמו להוציא מרשותו
עד לאחר גמר מיתתו דאשכחן נמי
כה"ג גבי אשתו כשהוא מגרשה
ומתירה לאחרים דלא גמר להוציא
ממון עד לאחר גמר מיתתו: דטנן
פ"ה וזו גיטך אם מתי. כלומר אם
אמות אז יהא גט: וזו גיטך מחולי
זה. לאחר גמר חולי דהיינו לאחר
מיתה: וזו גיטך לאחר מיתה לא אמר
כלום. דלא גמר לגרשה עד לאחר
מיתה ואין גט לאחר מיתה דלא כר'
יוסי מוקמינן לא גיטין צפ' מי שאלחו
קורדייקוס [ע"ג]. דאי כרבי יוסף האמר
זמנו של שטר מוכיח עליו וכמאן
דאמר לה מהיום ולאחר מיתה דמי דקמי
הס מתי אשמועיהו אשמועיהו דקמי
זה גט מיהו שמשעין מינה דלאחר מיתה קמגרש לה וה"ה למתנת
דאי עם גמר מיתה א"כ הוי גט ואמאי קמי לא אמר כלום: היו
צפ' עדים כו'. כלומר ורצן שמעון קאמר דמה שמכר ראשון
הכל הוי מכור ואפי' עדים והוציאם לחירות. וקפריך פשיטא דכיון
דאקמי גוף לראשון מצי למעבד ציה כל מה דצעי: למעבד
איסורא. דהמשמער עבדו עובר בעשה" דלעולם צהם מעבדו
[ויקרא כה]: תכריכי המת אסורין צהגה וצפרק נגמר הדין [סנהדרין
דף מו:]. נפקא לן מקראי: לשוניהו איסור הגאה לא יביניהו ינהליה.
אלא ע"מ ליהנות צהן צני אדם דניחא ליה לאיניש דליהו איניש
ממנוגיה ולא ילך לאיצוד: אפרו זה נתון לך צמסנה. כל ימיך:
ואחריו. אחר מיתתו: לפלוני. לצאת וצא לאכלו אש ירצה
דהא לא קאמר ואחריו לפלוני: נענו ראשון וירצה צו. כלומר נענו
לצאת וצדיק עליו: צהנו למחלוקת כו'. דלא לא יאל ראשון
דהא לית ליה בגויה אלא קנין פירות שהרי אינו יכול למכור ולא
קרינא ציה לנכס [ויקרא כג] ולר"ס ראשון יאל דהא אי צעי הוה אכיל ליה או
מוציא ליה דהא אחריו קאמר מה שישמיר אחריו: עד כאן לא פליגי
רבי ור"ס צפירות דראשון דודאי פירות אית ליה אלא צהבי פליגי
דר"ס סבר קנין פירות שיש לו לראשון כקנין הגוף דמי אפי' לר"ל
דלמך שני ורבי סבר לאו כקנין הגוף דמי ואם מכר את הגוף
לא עשה ולא כלום אבל צפירות הכל מודים דלית ליה הלכך גבי
אחרון נמי יצאה ידי חובתו ליעלו היינו פירותיו דלפילו לרבי יאל:

ה"ג סנאי ה"א. ולא גרסי' אלא אחריו נמי תנאי היא דמשמע
דמירוצא דמירוצא לעיל [קנה:] לרש לקיש אחריו שאני לאו מירוצא הוא
דהא דואי לרש לקיש מתניין אחריו שאני דמתנאי רב ורבי
הושעיא לעיל [שם] דהשתא קיימי כולהו צרימות כריש לקיש צין למאן
דלמך יחזרו ליורשי נתון צין למאן
דלמך יחזרו ליורשי ראשון כולו
סבירא להו דקנין פירות דעלמא לאו
קנין הגוף דמי דלפילו הך דקמי
יחזרו ליורשי ראשון היינו משום
דלמך שני אלא לרבי יוחנן הוא
דמתניין הכי תנאי היא כלומר איכא
תנאי דפליגי צקנין פירות דראשון
אי צקנין הגוף דמי או לא ואם
סבירא לי כמאן דלמך קנין הגוף
דמי: דסנאי כו'. דרבי ס"ל לאו
קנין הגוף דמי וכן צרימא דקמי
יחזרו ליורשי נתון רבי היא ור"ס
ס"ל צקנין הגוף דמי וכן דקמי
יחזרו ליורשי ראשון ר"ס היא ואם
ס"ל כר"ס וינינו דפסיק ר' יוחנן כר"ס
ומיהו לר"ל לאו צקנין פירות צקנין
הגוף דמי פליגי אלא לר"ס לאו צקנין
הגוף דמי וציה פליגי רבי סבר
אחריו נמי קנין פירות דעלמא הוא
דלית ליה לראשון והלכך שני מוציא
מיד הלכות והיכא דמת שני יחזרו
ליורשי נתון דקנין פירות לאו צקנין
הגוף דמי ורשב"ג סבר דעלמא
קנין פירות לאו צקנין הגוף דמי
והכא אחריו שאני וגוף ופירות אקני
לראשון הלכך אין לשני אלא מה ששייר
לראשון והיכא דמת שני יחזרו ליורשי
ראשון. וכן עיקר דהשתא לא תקשי
הלכתא אהלכתא דהא פסקין
הלכתא כריש לקיש צפ' החולקין דקנין
פירות לאו צקנין הגוף דמי וציה
דלמך לפלוני קיימא לן כרצן שמעון
דאין לשני אלא מה ששייר ראשון
דפסקין הלכתא קמין ולא פליגי
ריש לקיש על הוהא פסקין רבי
יוחנן לקמן ומדלצי נמי איכא למשמע
דהכי קיימא לן דלמך אביי איזוהי רשע
ערוס כו' ולקמן נמי [ע"ג] צהיהא אסתא
דהוה לה דיקאלא צהרעא דרבי צדי צר
אביי אזל איזוהי אקנייה לצנו קטן כרצן
שמעון כו' עד אפי' רצן שמעון לא
קאמר כו' דמתנת נמי שמעון
דהלכתא כרצן שמעון והלכך צענין
דפרושי דרצן שמעון ס"ל כר"ל דקנין פירות לאו צקנין הגוף דמי
והכא היינו טעמא דלמך שני ולא תקשי הלכתא אהלכתא: וידי
הראשון ומכר ואכל. אורחא דמילתא נקט שמכר והוציא המעות
בצוהא: השני מוציא מיד הלכות. אחר שימות הראשון דקנין
פירות דראשון לאו צקנין הגוף דמי ואחריו שאני לא אמרינן אליבא
דרבי: אלא מה ששייר ראשון. ואם לא שייך כלום לא יטול השני
כלום דקנין פירות דראשון כקנין הגוף דמי לר' יוחנן ולרש לקיש טעמא
משום דלמך שני: אין לראשון אלא איניש פירות צנצנ. קס"ד
השתא פירות יכול לאכול ולמכור אבל לא הגוף ואם מכר השני מוציא
מיד הלכות: הא לגופא. הא קמימא דקאמר רבי השני מוציא הני
מילי היכא דמכר הגוף שאין לו לראשון אלא פירות וכן צרימא
דקאמר יורד ראשון ומכר אפירות קאי: הא לפסחא. קאמר ר"ס אין
לו למכור אפירות הגוף אלא אכילת הפירות כדי שיתקיים דעתו של
נתון דהא גלי דעתיה דניחא ליה שישמיר קאת לשני אש ירצה לראשון
לשייר אחריו כלום והכי קמי יורד ראשון ומכר ואוכל ממתנת דרבי
רבי שהרי אינו יכול למכור כ"א פירות רשב"ג אומר אין לו לראשון
לירד ולמכור ממתנת שהרי הכל מכור ולא נתיקיימה דעת הנוהן אלא
אכילת פירות הוא דלית ליה לכתחלה או למכור אבל גופא דיעבד אין
לכתחלה לא והא קמימא דיעבד אין לשני אלא מה ששייר ראשון: איזוהי
רשע ערוס. (א) גורם לעבד על דברי הנוהן: ערוס. דהאנו מעשיו
והרי הוא חוטא ולא לו ומיהו המוכר עצמו דהיינו ראשון לא מקרי רשע
ואע"ג דלכתחלה אסור לעשות כן דלא חמיר איסוריה שהרי השליטון
הנוהן בגוף ופירות לעשות צהן כרצונו: וזה המשיא עצה. לראשון

מסורת הש"ס

(א) [מס"ה כ"א: (ב) קמן
קע"ד: מכות ה': טו"ס כ"א:
ערכין כ"ה, (ג) גיטין ע"ב.
מכות ה': (ד) [שבת כ"א:
טו"ס, (ה) [בבא מציעא
(ו) כ"א: צהרימא, (ז) [בבא מציעא
מ"ז:]

גליון הש"ס

בבא מציעא דההיא הדר
ע"י חולין דף ע"ב פ"א ח"א
ד"ה צהנו. וע"פ:

הגהות הב"ה

(א) גבי מהו דתימא מצי
אמר ליה למיבעד אפיקורא לא
יהיבניהו לן: (ב) רשב"ג
ד"ה איזוהי רשע ערוס רשע
גורם:

מוסף רש"י

איזוהי רשע ערוס. רשע
המשמער על ריב לא לו ומכיל
מתנת הנוהן. שאמר נכסי
לך ואחריו לפלוני, וצדקו
לא היה ראשון מוכר לאחרים
המפסיד אחריו, ערוס דמכר
מקום מללית הוה ומה שעשה
עשיר נשחית לא מיתה צעמא
המתנה, כרשב"ג דלמך אש
קדם ראשון ומכר מה שעשה
עשיר, כי אין לאחריו אלא
מה ששייר ראשון והרי לא
שיר כלום [קמן ע"ה]. זה
גיטך אם מתי. שביב מרע
צמסנה גט נאשמועיהו צמסנה
השנוה הללו, זה גיטך אם
מתי או יגיש מחולי
זה גיטך מחולי או משמע מחולי
זה ואילו, ויחייב שמת נתון
אמר כלום. אש מתי לא
אמר כלום דמשמע נאשמועיהו
ואין גט לאחר מיתה, זה
גיטך מחולי או משמע מחולי
זה ואילו, ויחייב שמת נתון
הוא נאשמועיהו אש מתי לא
אמר כלום דמשמע מחולי זה משמע
אש מתי מחולי מחולי, לא
אמר כלום, שהרי שמשק
אש מתי מחולי יטול לגמ
[בבא מציעא]

רבינו גרשום

אלא אחריו נמי אי דמי קנין
פירות שלו צקנין הגוף או
לא תנאי היא: השני. שהוא
אחריו: מוציא מיד הלכות.
גוף הקרקע: דרבי רבי.
ד"ל דהראשון אין לו אלא
הפירות קנין פירות לאו
צקנין הגוף דמי ולא מצי
ובין הגוף, ורבי סבירא ליה
כרשי לקיש: רבן שמעון
בן גמליאל אומר אין לשני.
מן הגוף: אלא מה ששייר
ראשון. אלא מכר לפי
שהיה רשאי למכור משום
דקנין פירות קנין הגוף
דמי: (א) והכא קאמר יורד
ראשון מוכר ואוכל משום
דקנין פירות קנין הגוף
דמי: (ב) אכילת פירות בלבד
ואינו רשאי למכור בלבד
דר' אדר' לא קשיא. הא
דאמר ראשון מוכר ואוכל
מפרי קאמר אבל גופא של
קרקע אם מכר ואכל השני
מוציא מיד הלכות דקנין
פירות לאו צקנין הגוף דמי:
[הא לכתחלה. אין לראשון
אלא אכילת פירות דלאו
צקנין הגוף דמי. אבל דקנין
אם מכר ואכל אין לשני
בגוף קרקע אלא זה ששייר
ראשון: איזוהי רשע ערוס.
שהוא עושה רשע (א) מרשעו

(א) צ"ל קשאל דרבי אדרבי
דהכא קאמר וכו'. (ב) צ"ל
ורשב"ג ארשב"ג דהכא אקמר
דאין לראשון אלא אכילת
פירות בלבד וכו'. (ג) אולי
צ"ל שהוא עושה רשע
ממתנתו.